

Тищенко Ірина Олександрівна

доцент кафедри загальноправових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент

Богащенко Анастасія Іванівна

студентка юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Оскільки Україна стала на шлях європейської інтеграції, то однією з умов є адміністративна реформа, яка передбачає запровадження електронного урядування, основними завданнями якого є: розвиток інформаційного суспільства в Україні та розширення доступу громадян до державного управління. Але розвитку впровадження в Україні електронного урядування, що включає в себе надання електронних адміністративних послуг, перешкоджає низка проблем правового, організаційного та матеріально-технічного характеру.

Над питанням впровадження і надання електронних адміністративних послуг в Україні працювали вчен, як-от О. В. Баранова, С. П. Кандзюба, І. В. Клименко, В. К. Колпаков, І. П. Коліушко, Р. М. Матвійчук, Г. М. Писаренко, О. А. Тітов та інші.

Сьогодні досить широкого використання набувають інформаційно-комунікаційні технології у сфері публічного адміністрування, оскільки це є важливим елементом розвитку електронного урядування. На цьому етапі існують певні зрушення у впровадженні електронних адміністративних послуг як на законодавчому рівні, так і на практиці. Це свідчить про те, що держава приділяє увагу формуванню в Україні інформаційного суспільства, що передбачено Концепцією розвитку електронних послуг в Україні від 16 листопада 2016 року. Саме в цій Концепції визначено поняття «електронна послуга», що являє собою адміністративні та інші публічні послуги, які надаються суб'єкту звернення в електронному вигляді за допомогою інформаційних, телекомунікаційних засобів та інформаційно-телекомунікаційних систем [1].

Як зазначає І. В. Клименко, «електронне урядування є не просто технологічним рішенням, а концепцією здійснення державного управління як елементу масштабного перетворення суспільства. Зміна нормативно-правової бази, освітніх акцентів, принципів формування і витрат бюджету, перерозподіл зон пріоритетної компетенції державних і громадських структур, оновлення та розширення ціннісних парадигм суспільства є підґрунтям для реінжинірингу державного управління, для створення і функціонування електронного уряду. Також зміни мають торкнутися і виборчої системи, і принципів законодавчої діяльності, і схем здійснення контролю та відповідальності всіх гілок влади перед громадянами, їх об'єднаннями і бізнесом. Але основою для перетворень у діяльності державних і урядових структур є готовність громадян використати можливості інформаційних технологій, оцінити їх переваги, знаходити нові застосування безпосередньо для свого життя, бізнесу, громадської та наукової діяльності, навчання тощо. Цей процес має ініціюватися спільно трьома секторами – державним, громадським і бізнесовим» [2].

Також Р. М. Матвійчук та С. П. Кандзюба зазначають, що при впровадженні електронних адміністративних послуг для їх користувачів мають бути доступними такі сервіси: зручний доступ до актуальної інформації про послугу через відповідний портал або веб-сайт; завантаження форм документів, подання яких необхідне для отримання адміністративної послуги, або заповнення цих форм в онлайн режимі; онлайн інформування суб'єкта звернення про стан надання адміністративної послуги. Також при цьому широко практикується sms-інформування; онлайн оплата за надання адміністративної послуги, якщо така плата встановлена [3, с. 20–21].

Необхідно зазначити, що запровадження надання електронних адміністративних послуг має свої переваги – це: підвищення ефективності надання адміністративних послуг та можливість їх цілодобового отримання, оскільки користувачі мають доступ до відкритих даних 24 години на добу; економія часу та бюджетних коштів за рахунок того, що державні службовці звільнюються від рутинної роботи, скорочення штату, звільнення приміщень, а отже, звільнення від комунальних послуг; підвищення рівня демократизації суспільства; забезпечення сприятливих умов для розвитку бізнесу, недопущення корупції в органах державної влади, покращення інвестиційного клімату, зростання економіки [4].

Сьогодні в Україні створено досить велику кількість електронних порталів надання електронних адміністративних послуг, а саме: «Кабінет електронних сервісів», «Онлайн будинок юстиції» – забезпечують надання електронних адміністративних послуг Міністерства юстиції України; «Електронні сервіси», що забезпечує надання електронних адміністративних послуг Державної фіскальної служби України. Також є портал «Електронний сервіс», що надає послуги Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру. На регіональному рівні можуть створюватися окремі сервіси з надання адміністративних послуг в електронній формі органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади.

Відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» від 6 вересня 2012 року надання адміністративних послуг в електронній формі здійснюється через Єдиний державний портал адміністративних послуг [5]. Але згідно з Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг» від 10 грудня 2015 року, надання електронних адміністративних послуг може здійснюватися і через інші інтегровані з Єдиним державним порталом адміністративних послуг інформаційні системи державних органів та органів місцевого самоврядування [6].

В Україні інтеграція окремих сервісів органів місцевого самоврядування та інформаційних систем державних органів до Єдиного державного порталу адміністративних послуг є проблемною. Оскільки відсутній «типовий програмний продукт для публічної адміністрації в частині надання адміністративних послуг в електронній формі» [7].

На сьогодні Єдиний державний портал адміністративних послуг функціонує у пілотній версії (тестовій), а це означає, що далеко не всі завдання з його впровадження є виконаними. З 2015 по 2019 рік передбачалася реалізація відповідних завдань у сфері інтеграції Порталу з місцевими та державними інформаційними системами у Волинській, Вінницькій, Дніпропетровській та Одеській областях у рамках програми «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» [3, с. 23]. Але такої реалізації лише в 4 областях України замало. Для повного та ефективного забезпечення надання електронних адміністративних послуг необхідно реалізовувати відповідні завдання і в інших областях України.

Також є проблема і в правовому регулюванні надання електронних адміністративних послуг, а саме закріплення рівнозначності юридичної сили результатів надання адміністративних послуг в електронній формі й письмовій формі на паперових носіях. У законодавстві європейських країн передбачена еквівалентність юридичної сили надання в електронній формі адміністративних послуг і письмовій формі. Однак в українському законодавстві відсутній чіткий підхід до закріплення такої еквівалентності.

Треба зазначити, що однією з проблем може бути неготовність і необізнаність громадян у сфері користування електронними адміністративними послугами. Тому необхідно, щоб інтерфейс порталів та вебсайтів був максимально зрозумілим і простим для людини, оскільки пересічні люди не повинні вникати в питання технічної реалізації надання електронних послуг.

Так, існує ціла низка проблем, які перешкоджають впровадженню електронних адміністративних послуг, потребують вирішення за допомогою широкого спектра заходів, а саме: вдосконалення чинного законодавства і закріплення в ньому рівнозначності юридичної сили результатів надання адміністративних послуг в електронній формі й письмовій формі на паперових носіях в єдиному законодавчому акті щодо регулювання адміністративних послуг; забезпечення інтеграції Єдиного державного порталу надання адміністративних послуг та інформаційних систем державних органів влади і органів місцевого самоврядування; інформування громадян про можливість отримання адміністративних послуг в електронній формі; розроблення максимально зрозумілих і простих інтерфейсів порталів (сервісів) та веб-сайтів для людей; забезпечення ефективних механізмів захисту особистих даних особи для безпечного користування електронними сервісами надання адміністративних послуг [4].

Отже, в Україні впровадження надання електронних адміністративних послуг знаходиться ще на етапі становлення і відбувається досить повільно. Звичайно, надання адміністративних послуг в електронному вигляді підвищує рівень демократизації суспільства, спрощує та підвищує ефективність надання адміністративних послуг, але існує низка проблем, які перешкоджають цьому. В Україні є помітні зрушення у цій сфері, але перед нами стоїть ще досить багато завдань, які потребують реалізації, для ефективного впровадження надання адміністративних послуг в електронній формі.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 р. № 918-р / *Офіційний вісник України*. 2016. № 99. С. 259.
2. Клименко І. В. Електронні послуги : навч. посіб. / за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Н. В. Грицяк. Київ : НАДУ при Президентіві України, 2014. 100 с.
3. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посіб. : у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. Ч. 10 : Електронні послуги. Р. М. Матвійчук, С. П. Кандзюба. Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. 60 с.
4. Бабалунга О. М. Електронне врядування: переваги, недоліки, перспективи. *Інформаційне суспільство: проблеми та перспективи* : матеріали *Всеукр. наук.-практ. конф.* Одеса, 2016. 129 с.
5. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 32. Ст. 409.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг : Закон України від 10.12.2015 р. № 888-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 3. Ст. 30.
7. Барікова А. А. Електронна держава: нова ефективність урядування : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 224 с.

Чепік-Трегубенко Ольга Сергіївна
доцент кафедри загальноправових дисциплін,
кандидат юридичних наук

Гавриленко Альона Ігорівна
аспірант

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ФОРМИ ПРОЯВУ НАРОДОВЛАДДЯ У ДЕРЖАВАХ СВІТУ

Сутність ідеї народовладдя притаманна державам з демократичним устроєм. Саме поняття демократії передбачає, що управління державою здійснюється народом.

Питання форм демократії були предметом безпосередніх досліджень у працях науковців, як-от О. Галус, С. Дерев'янка, Р. Князевича, Ю. Мірошніченка, І. Панкевич, В. Погорілка, О. Радченка, В. Тернавської та ін.

Народовладдя визначається у юридичній енциклопедії [2, с. 7] як належність влади народові та здійснення влади народом безпосередньо або через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. До основних принципів народовладдя відносять: суверенітет народу, політичний плюралізм, пріоритетність безпосереднього народовладдя, загальність і рівність у здійсненні народовладдя; гарантованість народовладдя та ін. Щодо України, то у Конституції України закріплено, що народ є носієм суверенітету й єдиним джерелом влади в Україні. В Основному законі [1] закріплено право народу визначати і змінювати конституційний лад в Україні. Зазначене право не може бути узурповане державою в особі органів державної влади або їх посадовими особами.

Виокремлюють такі функції здійснення народовладдя, а саме: установчу, уповноважуючу, контрольну та державно-організаційну. Установчу функцію народовладдя можна визначити, як здійснення права народу на створення власної держави, а також встановлення, зміну або скасування Конституції. Уповноважуюча функція полягає у праві народу визначати персональний склад органів первинного та вторинного представництва шляхом виборів або призначення. Контрольна функція полягає у поінформованості народу щодо здійснення делегованої влади та здатності подолання нелегітимних наслідків такої діяльності [3, с. 147–179]. Функції доповнюють характеристику народовладдя, детальніше розкривають її суть тощо. За формами вираження народовладдя може бути безпосереднім або представницьким.

Вибори є безпосереднім проявом народовладдя. Майже у всіх демократичних країнах світу громадяни обирають кандидатів у представницькі органи для здійснення державної влади. В Україні вибори регулюються Конституцією, Законами України «Про місцеві вибори», «Про вибори народних депутатів України», «Про вибори Президента України», «Про Центральну виборчу комісію» тощо.